

feest voor de zintuigen

MASTERINGRUIMTE BERT VAN DER WOLF

De Hilversumse high-end winkel Rhapsody staat al sinds haar oprichting in het teken van muzikale diepgang. Daarvan getuigen niet allen de vele jaarlijks gegeven demo's en shows, maar het is vooral het gedurfde abstracte buiten de gebaande paden denken, wat Rhapsody altijd tot zo'n bijzondere winkel heeft gemaakt. Een prachtig voorbeeld hiervan is het onlangs op 5 juni gehouden unieke live concert van Jungle Boldie (Maarten Ornstein, Tony Overwater en Wim Kegel). Uniek in de zin dat dit keer het optreden is vastgelegd door niemand minder dan Bert van der Wolf van Turtle Records en meteen na het concert in dezelfde ruimte op een top high-end systeem weer is afgedraaid!

Het is zaterdag 5 juni 2010 aan het eind van de ochtend. Het is een mooie vriendelijke en zonnige dag en wanneer ik voor de Hilversumse Borneolaan 25 uit de auto stap, ligt de Rhapsody villa er zoals gewoonlijk, verzorgt en uitnodigend bij. Een belangrijk aspect waar ik het tot nu toe eigenlijk nog nooit over heb gehad, wil ik nu graag een keer met u delen. In bijna alle gevallen is live mu-

ziek altijd dermate goed herkenbaar dat bijna iedereen op deze aardbol, getraind of niet, feilloos kan vertellen of daar nu een echte band of instrument speelt of een 'kunstmatig' weergavesysteem. Wanneer ik uit de auto stap en het grind zacht knispert onder mijn schoenzolen, hoor ik zoals wel vaker bij Rhapsody, zacht maar duidelijk dynamische jazzmuziek door muren en ramen heen klinken.

Naar later blijkt was dit de driekoppige band die aan het warmspelen was, maar het plotselinge besef dat het bij het betreden van deze winkel eigenlijk altijd op deze manier zo klinkt, ook als het de 'normale' sets zijn die spelen, trof mij als een donderslag bij heldere hemel! Het is absoluut een zeldzaam gegeven dat keer op keer sets in heel verschillende samenstellingen, buiten zo'n ruimte ook

echt nog steeds klinken als live muziek. Dat dit Rhapsody wel steeds keer op keer weet te lukken is een bewijs van kennis en kunde.

Het optreden

Tegen het einde van de ochtend stroomt de luisterruimte bij Rhapsody langzaam vol met alle uitgenodigde gasten, zo'n veertigtal in totaal en de drie muzikanten worden vervolgens verwelkomt met een daverend applaus. Na een inleidend woord van Harry van Dalen waarin hij verteld trots te zijn op de komst van deze topmuzikanten, gaat het woord naar de band en haar woordvoeder in de vorm van bassist Tony Overwater. Hij verteld allereerst één en ander over dit unieke evenement en vervolgens over de nummers die zij vandaag gaan spelen. Vervolgens is het tijd voor hetgeen waar we allemaal voor gekomen zijn, muziek! Al bij de eerste noten is er weer meteen die herkenning van echte muziekinstrumenten geplaatst in een bepaalde ruimte. De muziek van Jungle Boldie bestaat uit moderne jazz met eigen composities die veel aanknopingspunten hebben om de muziek 'spannend' te maken. Wat

verder voor mij meteen weer opvalt, is dat echte muziek met echte instrumenten zo totaal anders dan het gros van de audiosets klinkt. Live muziek bezit enerzijds altijd dat enorm grote dynamisch spectrum maar anderzijds klinkt het ook altijd heel ongedwongen, ja eigenlijk heel gewoon en onspectaculair. Je hoort live helemaal niets van die vaak geforceerde up-front sprankeling van bijvoorbeeld een verkeerd afgestemde beryllium tweeter in het hoog, ook het laag van de contrabas of basedrum is niet strak of goed gefineerd en de tenorsaxofoon heeft in het echt helemaal nooit dat schelle gesnerp wat je over heelaas veel te veel systemen hoort. Zaken als 'lucht, zwartheid tussen de noten, definitie, omlijning, transparantie, etc.', zijn begrippen die de werkelijkheid helemaal überhaupt niet kent! Het optreden klinkt vooral heel 'normaal'. Als ik verder 'inzoom' op zowel het optreden en probeer te analyseren wat ik allemaal hoor dan is dat het volgende. Automatisch gaat allereerst de aandacht naar de muzikanten en wat ze spelen. Het publiek reageert zoals verwacht en we zitten allemaal genietend te swingen op

onze stoelen, heerlijk gewoon! Ik merk zelf maar weer eens dat oogcontact met de muzikanten, toch wel een belangrijk onderdeel van de luisterervaring uitmaakt. Het is een soort visuele leidraad waardoor je kunt zien wat er het volgende moment gaat gebeuren en heel anders dan bij een film of tv beeld, kun je in het echt (gelukkig) zelf uitmaken naar wat of wie je op dat moment wilt kijken. Gehoormatig beschouwd staat ieder instrument als het ware vloeiend in de ruimte geplaatst en niet zoals bij een hi-fisysteem, messcherp afgebakend. Er is in het echt wel hoorbaar waar een instrument staat (voor, achter, links, rechts, hoog en laag), maar wederom veel vloeiender afgebakend dan 99% van de audiosystemen dat doen. Het is vooral prachtig hoe de tonale vermenging van de onderlinge klanken plaatsvindt. Alles mengt en niets interfereert in je oren. Het klinkt verder ook luid, heel luid soms met enorme klappen en pieken, maar ook een bijna intieme rust. En alles ervaar je steeds als volstrekt normaal. De bekkens en drums klinken als... eh, bekkens en drums. Ik hoor geen zilver, koper, lucht of puntigheid maar eigenlijk al-

WIM KEGEL, MAARTEN ORNSTEIN EN TONY OVERWATER

leen maar nuchtere natuurlijkheid. Voor wie veel naar vooral audiosystemen luistert en bijna nooit naar echte instrumenten, zal live waarschijnlijk bijna een shock zijn. Het bewijst maar weer eens dat het gat tussen live en reproductie erg groot is, hoewel...

'Finally, the proof of the pudding is...'

En dan is het optreden weer net zo snel afgelopen als het begonnen is. De muzikanten hebben echt prachtig en bezielend gespeeld en in de nu volgende pauze worden alle muziekinstrumenten weer afgevoerd en is het de beurt aan de audioset! Het is een beetje vreemd gezicht en zelfs een beetje vervreemdend te noemen. De lijfelijke aanwezigheid van de muzikanten is compleet verdwenen en we zitten nu met twintig man te kijken naar één enkel paar Audio Physic Cardeas luidsprekers die worden aangestuurd door een Spectral DMA-200S eindversterker, een DaT-Zeel NHB-18NS voorversterker en de professionele dCS converters van Bert van der Wolf. Harry spreekt nog wat inleidende woorden en gaat in op de in dit geval niet te voorkomen verdubbeling in de akoestiek die optreedt als je iets opneemt in een bepaalde ruimte en het vervolgens weer in diezelfde ruimte afspeelt. Na kort overleg wordt besloten om maar gewoon het hele concert af te spelen en niet maar één enkel stuk. Wie het niet meer leuk vind kan gewoon weg gaan. Wat er dan gebeurd is heel bizar. Wanneer de opname wordt gestart hoor ik ineens Tony weer zijn inleidende woorden praten op precies dezelfde locatie, hetzelfde volume en met dezelfde woorden als zojuist. Maar hem zien doe ik natuurlijk niet! Wanneer de band vervolgens begint te spelen is de eerste indruk dat de overeenkomst verbluffend groot is. De impact en dynamische contrasten zijn wel iets minder heftig en pregnant als tijdens de eerdere live situatie, maar zeker niet veel minder. Wat opmerkelijk treffend is qua overeenkomst met het echte optreden, is het vloeiende en wat 'mellow' karakter. Niets nadrukkelijk puntig of zilverig in het hoog, nee het klinkt eigenlijk

TONY OVERWATER

als... live! Toch zijn er ook wel de nodige verschillen. Het minste punt vind ik het laag. De echte contrabas ervoer ik live zachter qua volume en vooral meer ongedwongen. Ik hoorde toen grondtonen zonder extra laagdruk. Tijdens de weergave via de audioset is het laag wat vetter, ietwat donkerder ook en bezit het een bepaalde extra druktoevoeging die ik live niet heb gehoord. Maar het is enkel een constatering en geen veroordeling want ik weet niet hoe sterk de invloed is van de akoestische verdubbeling. Op zich vind ik die invloed heel erg meevallen en zeker niet storend aanwezig. Een ander aspect wat opvalt is de minder stabiele positionering van de muzikanten in het stereobeeld. Ik zat het

hele concert iets rechts van het midden en live hoorde ik de in het midden saxofoon en basklarinet (heel fraai!) spelende Maarten, exact maar ook vloeiend in het midden geplaatst. Bij de weergave over de audioset trekt hij meer naar de rechterluidspreker waar ik voor zit. Maar dit zijn eigenlijk de enige mindere aspecten. Vooral het hoog (bekkens) is zeer 1:1 en ook de sfeer en atmosfeer zijn erg treffend geëtaleerd. Zelf had ik nooit verwacht dat een opname in zo'n 'normale' ruimte, zo dicht bij de werkelijkheid zou komen te liggen.

Luisteren bij Bert van der Wolf

Als kers op de taart is mij na afloop van dit bijzondere concert nog een sessie

HARRY VAN DALEN

bij Bert van der Wolf belooft. Bert beschikt bij het in de buurt van Zaltbommel gelegen dorpje Haaften, over een werkelijk prachtige en indrukwekkende studio. Hier is wel de volstrekt natuurlijke en gecontroleerde akoestiek die nodig is om de Rhapsody opname echt geloofwaardig weer te geven en naast een voortreffelijke akoestiek is ook de audioketen boven iedere twijfel verheven. Luidsprekers zijn Avalon Eidolon als voorluidsprekers, Avalon Indra als center en achterluidsprekers en een Avalon Symbol subwoofer voor weergave van het diepste laag. Versterking wordt verzorgd door verschillende eindversterker modellen uit de Spectral stal, bekabeling is helemaal van ons eigen

Nederlandse Siltech en digitale converters zijn allen van dCS. Bij Bert heb ik de eer om plaats te mogen noemen op zijn eigen 'mastering stoel'. Oftewel een heel prettig zittende bureaustoel op de meest ideale plaats. Wanneer het bestand van de harde schijf wordt opgestart hoor ik nu als primeur dit optreden ineens in meerkanaals geluid! Vooral griezelig echt is daarbij het begin wanneer Harry de kamerdeur van de ruimte dicht doet net voor het concert. Deze deur gaat inderdaad rechts achter mij dicht op precies dezelfde plaats en met dezelfde afmetingen als de echte deur! Doordat een meerkanaals opstelling altijd over een centerspeaker beschikt, staat Maarten Ornstein's saxofoon nu

wel mooi in het midden geplaatst, ook als ik door de ruimte heenloop. Aan het spelen van de muzikanten veranderd de meerkanaals opstelling voor mij verder niet zoveel. De onderlinge vermenging van de instrumenten is ook nagenoeg hetzelfde, maar de weergave van het applaus is zondermeer indrukwekkend echt en ook de akoestische dimensies van de Rhapsody ruimte ontvouwen zich virtueel om mij heen. Grote klasse!

Conclusie

Demo's bij Rhapsody staan altijd garant voor een muzikaal spektakel en dat is met name bij dit Jungle Boldie optreden het geval. De opname én directe weergave zijn gezien de moeilijke en voor een live optreden, minder ideale omstandigheden, best gedurfd te noemen. Toch vind ik en met mij ook veel van de andere aanwezigen, dit leuke experiment zeker geslaagd te noemen. Reproductie kan vandaag de dag dus verrassend dichtbij de werkelijkheid komen, hoewel die laatste stap waarschijnlijk wel nooit geslecht zal kunnen worden. Gelukkig maar want zo blijven de concerten van de echte artiesten, nu en in de toekomst hun bestaansrecht houden. Tijdens het optreden bij Rhapsody ontstonden er verzoeken of er misschien nog een cd van deze gelegenheid uit zal gaan komen. Ik heb dit aan Bert gevraagd en dat ziet er vooralsnog onzeker uit. De kosten voor dit soort kleine series zijn namelijk erg hoog en de prijs van één cd (of sacd) zou dus in dat geval aanzienlijk hoger gaan uitvallen dan regulier verkrijgbare plaatjes. Maar het idee is nog niet van de kaart en wanneer het eventueel zo ver zal komen, zal dit vast en zeker door Rhapsody of Turtle Records worden gemeld. Om dit verhaal te beëindigen en samen te vatten. Een heel geslaagd experiment wat muzikaal gezien wat mij betreft best een vervolg zou mogen krijgen met andere muzikanten.

Tekst & fotografie: Werner Ero

RHAPSODY SOUND & VISION
TEL: 035-6284644
E-MAIL: INFO@RHAPSODY.NL
WWW.RHAPSODY.NL

►►END